

Passiv rökning ett allt större europeiskt problem

13/05/2005

Passiv rökning är fortfarande ett stort miljö- och hälsoproblem inom hela den Europeiska Unionen och dess medlemsstater.

Introduktion

Passiv rökning är det som icke-rökare utsätts för när de andas in tobaksrök i sin omgivning. Röken kommer från såväl den tända cigarett som från utandningsluften hos den som röker. Endast 15 procent av röken (huvudröken) från en cigarett inandas av rökaren. Resterande del av cigaretröken (sidoröken) hamnar i den närliggande luften och kan då andas in av personer i närheten. Tobaksrök innehåller fler än 4000 kemikalier, varav fler än 50 är cancerframkallande. En del av dessa giftiga substanser är mer koncentrerade i sidoröken än i den rök som rökaren inhalerar.

Riskerna med passiv rökning

En studie publicerad i British Medical Journal[1] i april 2004 sätter fingret på de förödande effekterna med passiv rökning. Enligt författarna så ökar dödligheten med 15 procent hos de personer som lever med en rökare, även om de själva inte röker.[2]

Världshälsoorganisationens (WHO: s) Internationella byrå för cancerforskning klassade i maj 2004 passiv rökning som cancerframkallande och visade att vanliga nivåer av sidorök (passiv rökning) orsakade lungcancer hos icke-rökare. WHO menade också att de som lever med en rökare löpte 25 procents högre risk att drabbas av en dödlig hjärtsjukdom [2]. Tobaksrök är i synnerhet farlig för barn eftersom den höjer risken för; infektioner i lungorna, återkommande öroninfektioner, astma-anfall, låg födelsevikt, och plötslig spädbarnsdöd.

Dessutom upplever icke-rökare obehag från rökiga miljöer som resulterar i hosta, huvudvärk, irriterade ögon, illamående, andningsproblem e tc. Beräkningar visar att passiv rökning orsaker mellan 50 000–100 000 dödsfall per år. [3]

EU arbetar kontinuerligt med att utveckla en gemensam anti-rök policy. Mer information finns på följande två webbsidor, där du även hittar artiklar, nyheter och information kring passiv rökning: www.help-eu.com and http://europa.eu.int/comm/health/.../tobacco_en.htm.

Det första världsomspännande avtalet kring folkhälsa, "The WHO Framework Convention on Tobacco Control (FCTC)", godkändes av alla 192 medlemsstaterna den 21 maj 2003 under den 56:e Världshälsöförsamlingen. Avtalet är det första internationella instrumentet för att begränsa tobaksrelaterade sjukdomar och dödsfall runt om i världen. Avtalet började gälla 27 februari 2005 och är undertecknat av EU: s 25 medlemsländer och ratificerat av 13 länder.

Det juridiska ramverket.

På EU-nivå är passiv rökning adresserat i ett direktiv med olika rekommendationer. I direktivet kring hälsa och säkerhet (89/391/EEC) sägs uttryckligen att "I rum för vila och rast måste nödvändiga åtgärder vidtas för att skydda icke-rökare mot obehag orsakat av tobaksrök". Dessutom har ministerrådet (The Council) redan år 2002 rekommenderat medlemsstaterna att lagstiftningsvägen skydda mot passiv rökning på arbetsplatser, i offentliga lokaler och på publika transporter. [4]

Det juridiska ramverket och åtgärderna för att begränsa den passiva rökningens skadliga effekter varierar från land till land inom EU. Irland och Norge är för tillfället de enda länderna som har ett totalförbud mot rökning på alla arbetsplatser, barer och restauranger inkluderade. Målet är att skydda de som arbetar mot tobaksrök och därmed även främja deras hälsa.

På Irland är lagen respekterad av upp till 94 procent av arbetarna. En av fem rökare har helt slutat röka när de är med icke-rökare. Irländska rökare röker också mindre i hemmet vilket visar att lagen har gjort människor mer medvetna om hälsoriskerna med passiv rökning. De flesta EU-länderna har valt att genom lagstiftning förbjuda rökning på offentliga platser. Andra länder som Irland, Malta, Finland, Holland och Sverige har redan förbjudit rökning på arbetsplatser men alla har inte inkluderat hotell- och restaurangbranschen. Ett flertal länder (Frankrike, Belgien, Polen, Ungern, Estland, Finland) har erbjudit hotell- och restaurangnäringen möjligheten att skapa olika rum för rökare och icke-rökare.

Hinder för efterlevande av lagar kring rökning

Det finns i flera länder bristande möjligheter för såväl inspektioner som sanktioner. Dessa bör på olika sätt intensifieras. En så kallad rökfri avdelning eller ett rökrum är ofta ett vagt koncept och innebär oftast en risk för tobaksrök i angränsande rum. Ett totalt förbud mot rökning är fortfarande det bästa alternativet från miljö och hälsosynpunkt. Ifall detta inte är möjligt så är alternativet helt slutna rökrum.

Hur skapar man acceptans för ett rökförbud

I tiden fram till att en eventuell lag mot passiv rökning träder i kraft har debatt, undersökningar och artiklar i media varit ett effektivt sätt att höja kunskapen hos befolkningen. Medierna har haft stor betydelse i detta hänseende till exempel i Sverige, Spanien, Frankrike och Belgien.

Verktyg för att stödja lagar mot passiv rökning

Förutom vanliga åtgärder som kontroller av hur anti-röklagar efterlevs så har till exempel Irland och Malta

genomfört följande åtgärder i samband med genomförda rökförbud:

– En telefonlinje med information om den nya lagen och argument och råd kring hur man kan sluta röka (sluta-röka-linjen i Sverige) På Malta finns dessa telefonnummer på cigarettpaketet. Annonskampanjer har också varit ett effektivt sätt att i förhand berätta om lagen.

Flera studier visar att lagar kring rökning fungerar. En undersökning presenterad i British Medical Journal 2002 visade att ett totalt rökförbud på arbetsplatser ledde till att rökare minskade mängden de rökte med 29 procent.^{5]}

Slutsatser

Är lagar som de på Irland och Sverige något att sträva efter inom hela EU?

Ja, slutsatsen är att fler länder och regeringar borde följa Irlands exempel och förbjuda all rökning på offentliga plaster samt arbetsplatser. Förbud ger skydd, inte enbart för arbetarna utan även för kunder och andra besökare som slipper utsättas för cancerframkallande ämnen.

Att fokusera på att skydda mot passiv rökning (som nyligen nämndes i utkast till EU: s nya hälsostrategi 2004) genom att till exempel införa rökfria offentliga miljöer och arbetsplatser ger möjlighet till effektiva förändringar som både är visionära, och övertygande. Förhoppningen är att regeringarna använder bevisligen goda exempel, på att lagstiftning är ett effektivt medel, som argument när tobaksindustrin ropar på mindre tobakslagstiftning.

Utbyte av framgångsrika erfarenheter

Majoriteten av medlemsstaterna som har tänkt genomföra ny tobakslagstiftning följer exemplen från Irland, Italien, Malta och Norge. Exemplet visar att ett totalt rökförbud är enklare att genomföra än restriktioner, som oftast leder till osäkerhet och konflikter mellan rökare och icke rökare. Förståelsen och efterlevnaden av lagstiftningen ökade till exempel i Norge och på Irland i samband med att länderna införde totalt rökförbud 2004.

Källor:

- [1] Sarah E Hill, "Mortality among never smokers living with smokers", British Medical Journal, 05.04.2004.
- [2] WHO International Agency for Research on Cancer. Monograph on the evaluation of the risk to humans: tobacco smoke and involuntary smoking. Lyon, France 2004; Vol 83. <http://monographs.iarc.fr>
- [3] British Medical Association (2002). Towards Smoke-Free Public Places. London, UK, November. www.bma.org.uk
- [4] Council Recommendation of 2 December 2002 on the prevention of smoking and on initiatives to improve tobacco control (2003/54/EC), Official Journal L 022, 25/01/2003 P. 0031 – 0034
- [5] Fichtenberg and Glantz (2002). Effect of smoke-free workplaces on smoking behaviour: Systematic Review, BMJ vol.325, 27 July

Kommentarer:

– Det här pressmeddelandet är sammansatt av Det Europeiska Nätverket för Tobaksprevention i April 2005 (The European Network for Smoking Prevention,) och ska inte ses som officiellt dokument från den Europeiska Unionen.

– Pressmeddelandet är en del av EU-kommissionen nya anti-rök-kampanj, "HELP, till ett liv fritt från tobak". Hälsorelaterad information kopplad till HELP-kampanjen kommer att skickas ut kontinuerligt mellan april och november 2005.

För mer information om kampanjen:

Marko Määttä

Agent Kommunikation
marko@agentkommunikation.se
08 –654 28 60

